

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Kan du tage pigen op af kufferten?

Perspektiver på sproglig evalueringspraksis i
daginstitutioner

Lars Holm, lektor, ph.d.
Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU),
Aarhus Universitet
Tuborgvej 164,
2400 København, NV

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Ændringsprocesser i den institutionelle sproglige evaluering:

- a) Den sproglige evalueringspraksis er blevet stærkt udvidet kvantitativt
- b) Flere og flere aktører inddrages i arbejdet med sproglig evaluering af småbørn
- c) Den sproglige evaluering forventes af opfylde flere og flere formål

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Diskursen om sproglig evaluering i daginstitutioner:

- a) Sprogstøtte og skolesuccesperspektivet
- b) Barndomspektivet

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Sprogstøtte- og skolesuccesperspektivet:

"Forskningen kan således dokumentere sammenhæng mellem barnets tidlige sprogtilegnelse og senere uddannelsesmæssige succes. Dette skyldes især, at barnets tidlige sprogtilegnelse kan kædes samme med læsefærdigheder, som spiller en vigtig rolle i grundskolen" (Servicestyrelsen, 2011, s. 3).

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

Sprogstøtte- og skolesuccesperspektivet:

Dorthe Bleses: ...daginstitutionerne kan spille en vigtig læringsrolle i børnenes liv. Det potentiale skal udfoldes, og her kan sprogvurderinger spille en særlig vigtig rolle (Information 26.05.2015).

"Hvis vi som voksne skal kunne støtte børn i deres udvikling, skal vi kende deres styrker og svagheder. Det giver test eller sprogscreeninger mulighed for" (L. Kjærbæk, S. M. Rasmussen & M. C. Clausen, Center for Børnesprog, Syddansk Universitet. Information 26.02.2014).

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

Barndomsperspektivet:

"Sproglig evaluering er udtryk for en fremvækst af en forestilling om "det målbare barn", hvor afvigelser fra den standardiserede udvikling skal dokumenteres og rettes til – ud fra en tro på, at det er til barnets og samfundets bedste." (P. Schultz Jørgensen, Barnet i systemets tjeneste. Information 15. 01. 2014).

"Sproglig evaluering i daginstitutioner indebærer, at eksakte målinger baseret på testredskaber erstatter en bred iagttagelse af det enkelte barns autonome udvikling" (Klitmøller & Sommer, 2014).

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Det nationale diskursive landskab:

En kamp om hvilken *viden*, der skal/bør produceres om det enkelte barn og om den institutionelle praksis (P. Ø. Andersen, 2009).

En kamp om "godhedsmagten", der handler om at fastlægge, hvilken institutionel praksis, der er bedst for barnet (Pettersvold & Østrem, 2012).

En diskurs præget af *generelle* antagelser om den sproglige evalueringens positive eller negative effekt og af et fravær af kritisk drøftelse af genstanden, man ønsker at måle (Holm, 2015).

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Det centrale spørgsmål:

Hvordan konstrueres den sproglige evalueringspraksis i mødet mellem evalueringsmateriale, pædagog og børn?

- a) Hvad er det for vurderende perspektiver, der løftes frem i forhold til børns sproglige udvikling?
- b) hvad er det for roller og relationer, der skabes mellem børn og pædagoger?
- c) Hvordan rammesætter de sproglige evalueringer vilkår for børneliv og pædagogisk virksomhed?

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

Data:

De institutionelt anvendte evalueringsmaterialer:

- "Sprogvurderingsmateriale til 3-årige",
- "Københavns Kommunes vurderingsmateriale til tosprogede børn"

Observationer af institutionel evalueringspraksis i to daginstitutioner i Københavns Kommune

Lovgivning og andre bestemmelser vedrørende sproglige evaluering af småbørn.

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Evalueringspraksis med "Sprogvurderingsmaterialer til 3-årige"

Eksempel 1:

Hanne: Så har vi tog og bog. Kan du pege på tog?:

Caroline: [Barnet peger på billedet af et tog]

Hanne: Ja. Det var sørme rigtigt. Så skal du vende igen. Så har vi bil og pil. Kan du pege på bil?

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Evalueringspraksis med "Sprogvurderingsmateriale til
3-årige"

Eksempel 2:

Hanne: Kan du så sige: lampe-bamse-sut.

Caroline: Lampe-bamse-sut.

Hanne: Hold da op, hvor er du bare god.

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Evalueringspraksis med "Københavns Kommunes vurderingsmateriale til tosprogede børn"

Eksempel 3:

Ida: Hvor er din ryg henne?

Amir: Her.

Ida: Ja. Og hvor er numsen?

Amir: Der.

Ida: Den er der. Godt.

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Evalueringspraksis med "Københavns Kommunes vurderingsmateriale til tosprogede børn"

Eksempel 4:

Ida: Hvad er det her for en bil?

Amir: En ambulance.

Ida: Hvad farve har den?

Amir: Grøn.

Ida: Ja. Det er rigtigt. Nu skal du høre.

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Evalueringspraksis med "Sprogvurderingsmateriale til 3-årige".

Eksempel 5:

Hanne : Hvor er pigen henne?

[Yasmin peger på en legekuffert, hvor der ligger en pige- og en drengedukke].

Hanne : Kan du tage pigen op af kufferten?

[Yasmin tager pigen op af kufferten].

Hanne : Ja, det var godt. Og hvor er drengen henne?

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Den evaluermæssige opmærksomhed rettes mod det enkelte barns kapacitet i forhold til bestemte aspekter af sprog fx:

- mod receptivt kendskab til enkeltord
- mod gentagelse af bestemte sproglyde
- mod besvarelse af spørgsmål om ting og farver
- mod at kunne følge handlingsanvisninger

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Den sproglige evaluering skaber en særlig interaktion mellem barn og pædagog i form at:

- et lukket og stærkt styret initiativ-respons-feedback mønster
- med fokus på forståelse eller ikke-forståelse af enkeltord og andre prædefinerede sproglige kategorier

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Evalueringsredskabernes teoretiske forankring:

- a) et formelt sprogsyn
- b) et normrelateret perspektiv på børns sproglige udvikling

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

Karakteristiske træk ved et formelt sprogsyn:

- Sprog betragtes som et system, der konstitueres af bestemte delelementer som ordforråd, udtale, morfologi og syntaks
- Sprog betragtes som en forudsætning for kommunikation
- Sprog ses som en individuel attribut –som noget man har eller ikke har
- Sprog ses som et fænomen, der kan adskilles fra individ og situation

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv

IUP, 9. juni 2015

- Eksempel 4:
- Ida : Hvad er det her for en bil?
- Amir: En ambulance.
- Ida : Hvad farve har den?
- Amir: Grøn.
- Ida : Ja, det er rigtigt. Nu skal du høre..
- Den evaluermæssige opmærksomhed er rettet mod at afsøge om barnet har kendskab til betegnelse for biler og farver
- Evalueringens interaktionsmønster er præget af et formelt sprogsyn og af minimalrespons i en I-R-F struktur
- Pædagogen styrer interaktionen
- Interaktionen sigter mod kan/kan-ikke udsagn
- Pædagogen styrer interaktionen ud fra evaluermaterialets spørgsmål

Eksempel 6:

- Nete: Den allersidste ting. Kunne du ikke tænke dig at tegne? Hvad er der vi har ude på legepladsen?
- Yasir: En legeborg
- Nete: Prøv at se om du kan tegne legeborgen...Vil du tegne for mig?
- Yasir: Jeg vil tegne den der pige.
- Nete: Jeg synes du skal tegne legepladsen og børnehaven, og hvad der ellers er derude
[Yasir begynder at tegne]
- Yasir: Det er en sh- sh- ismand.
- Nete: En snemand.
- Yasir: En snemand. Og det er hans arme.
- Nete: Hold da op. Den bliver flot.
- Yasir: Og det er hans øjner, og der er hans mave og hans ben. Og det her er legepladsen. Man kan ikke slå sig.
- Nete: Man kan ikke slå sig? Der ligger sne måske?
- Yasir: Ja. Så kan man kælte.
- Nete: Hvad er det, du tegner der?
- Yasir: Det er så.. Det er hans mund, der er faldet ned.
- Nete: Hans mund, der er faldet ned. Nå, okay.
- Yasir: Ja. Og det er hans cykel, der er gået i stykker.
- Nete: Det var ærgerligt, for så kan han ikke cykle på den, vel?

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv

IUP, 9. juni 2015

- Uddrag fra eksempel 6:
- Yasir: Det er en sh- sh- ismand.
- Nete: En snemand.
- Yasir: En snemand. Og det er hans arme.
- Nete: Hold da op. Den bliver flot.
- Yasir: Og det er hans øjner, og der er hans mave og hans ben. Og det her er legepladsen. Man kan ikke slå sig.
- Nete: Man kan ikke slå sig? Der ligger sne måske?
- Yasir: Ja. Så kan man kælte.
- Nete: Hvad er det, du tegner der?
- Yasir: Det er så.. Det er hans mund, der er faldet ned.
- Nete: Hans mund, der er faldet ned. Nå, okay.
- Yasir: Ja. Og det er hans cykel, der er gået i stykker.
- Nete: Det var ærgerligt, for så kan han ikke cykle på den, vel?
- Evalueringsmaterialets format fraviges og der indledes en samtale.
- Pædagogen og barnet styrer interaktionen.
- Barnet demonstrerer risikostrategier, up-take strategier, fortællestrategier, samtalestrategier, kommunikationsstrategier..
- Barnet demonstrerer kendskab til brugen af bestemthed/ubestemthed, personlige pronominer, ledsætninger, omvendt ordstilling...
- Barnet ses som en kompetent samtalepartner.

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv

IUP, 9. juni 2015

- Eksempel 4:
- Ida : Hvad er det her for en bil?
- Amir: En ambulance.
- Ida : Hvad farve har den?
- Amir: Grøn.
- Ida : Ja, det er rigtigt. Nu skal du høre..
- Uddrag fra eksempel 6:
- Yasir: Det er en sh- sh- ismand.
- Nete: En snemand.
- Yasir: En snemand. Og det er hans arme.
- Nete: Hold da op. Den bliver flot.
- Yasir: Og det er hans øjner, og der er hans mave og hans ben. Og det her er legepladsen. Man kan ikke slå sig.
- Nete: Man kan ikke slå sig? Der ligger sne måske?
- Yasir: Ja. Så kan man kælte.
- Nete: Hvad er det, du tegner der?
- Yasir: Det er så.. Det er hans mund, der er faldet ned.
- Nete: Hans mund, der er faldet ned. Nå, okay.
- Yasir: Ja. Og det er hans cykel, der er gået i stykker.
- Nete: Det var ærgerligt, for så kan han ikke cykle på den, vel?

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

- Karakteristiske træk ved et formelt sprogsyn:
  - Sprog betragtes som et system, der konstitueres af bestemte delelementer som ordforråd, udtale, morfologi og syntaks
  - Sprog betragtes som en forudsætning for kommunikation
  - Sprog ses som en individuel attribut – som noget man har eller ikke har
  - Sprog ses som objektiv målbart og adskilt fra individ og situation
- Karakteristiske træk ved et interaktionelt sprogsyn
  - Sprog betragtes som et dynamisk, socialt fænomen, hvor betydningsdannelsen er forankret i interaktionen i den enkelte situation
  - Kommunikation betragtes som en forudsætning for sprog
  - Sprog ses som et ressource til interaktionel betydningsdannelse
  - Sprog ses som relationelt og som noget, der ikke kan adskilles fra de personer, der frembringer det, eller fra de situationer, som de frembringer det i.

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

Et normrelateret perspektiv på børns sproglig evaluering indebærer:

- a) At det enkelte barns sproglige udvikling holdes op imod en generaliseret og aldersrelateret norm for sproglig udvikling

- b) At børns sproglige kompetence undersøges kontekstafhængigt – og typisk med fokus på enkeltord, fordi den generaliserede norm er baseret på et formelt sprogsyn

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

Udviklingstendenser og individuelle muligheder og erfaringer:

Forskere som Piaget & Vygotsky fremanalyserede udviklingstendenser ved at studere, hvad der er karakteristisk for bestemte stadier og aldre.

"Ingen av dessa forskare sade däremot att varje barn i en viss ålder skulle befinna sig på en viss nivå, eftersom deras själva poäng var ett generellt barn som inte finns i verkligheten eftersom alla barn har sine speciella erfarenheter och möjligheten att lära sig"
(Pramling Samuelsen, 2010: 164)

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

Det fremherskende formelle sprogsyn i evalueringsmaterialet rammesætter generelt, hvad det er for en type sproglig interaktion og hvilke sprogbrugsmuligheder, der skabes i mødet mellem evalueringsmateriale, pædagog og barn.

Det fremherskende målingssyn i evalueringsmaterialet rammesætter perspektivet på barnets sproglige udvikling i et normativt og aldersrelateret kan/kan-ikke perspektiv

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

Kvalitetsparametre til vurdering af sprogtest:
validitet, reliabilitet, interaktivitet, autenticitet:

Interaktivitet:

Er der mulighed for at testtageren kan interagere med opgaven?

Autenticitet:

I hvilken grad er der overensstemmelse mellem de karakteristiske træk ved en sproglige evaluering og karakteristiske træk i de sprogbrugssituationer, som testtageren forventes at indgå i?

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Sproglig evaluering i daginstitutioner Status 2015

Underbelyste empiriske spørgsmål:

- Hvilken rolle og funktion delegeres den sproglige evaluering i daginstitutionernes praksis?
- Hvad betyder de sproglige evalueringer for den institutionelle sproglige praksis og for sprogmiljøet?
- Hvad er konstituerende og centrale træk i daginstitutionernes sproglige praksisser og i deres sprogmiljø?

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Sproglig evaluering i daginstitutioner Status 2015

Underbelyste empiriske spørgsmål:

- "Hvis det typiske ordforråd, når et barn er tre år, er 1500 ord, hvornår kan man så for lidt?"
- Dorte Bleses: Information 26.05.2015)

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv
IUP, 9. juni 2015

Tag sproget op af kufferten!

0-6 årige børns institutions- og hverdagsliv IUP, 9. juni 2015

Læs videre i:

Holm, L. (2015) Kan du tage pigen op af kufferten? En analyse af sproglig evaluering i daginstitutioner. *Educare*. 2: 103-127.

Holm, L. & Smith...(2015)

Holm, L. (2009). Sproglig evaluering i daginstitutioner – hvad er formålet? *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*. 4: 26-33.

Holm, L. & Laursen, H. P. (red.) (2009). *En bog om sprog – i daginstitutioner. Analyser af sproglig praksis*. København: DPU's forlag.

Holm, L. (2009). *Evaluering af sprogvurderingsmaterialer i daginstitutioner. En undersøgelse af sproglig vurderingspraksis i daginstitutioner i Københavns Kommune*.
Onlinepublikation på www.dpu.dk/om/larsh